

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та організації
підприємницької діяльності

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ Янковий О.Г.

“ ____ ” _____ 2019 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6. 030504 «Економіка підприємства»

за темою:

**«РЕЗЕРВИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ
В ГАЛУЗІ АПК УКРАЇНИ
(НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ПОДІЛЛЯ ЕЛЕВАТОР»)»**

Виконавець:

студент факультету економіки та
управління підприємництвом

Бовтачук Ірина Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

_____ **К.Е.Н., ДОЦЕНТ**

(науковий ступінь, вчене звання)

Єгунов Юрій Артемович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ.....	6
1.1. Соціально-економічна сутність та методи оцінки продуктивності праці на підприємствах АПК	6
1.2. Чинники продуктивності праці та методи їх дослідження	22
1.3. Резерви та шляхи підвищення продуктивності праці на підприємствах АПК.....	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В ТОВ «ПОДІЛЛЯ ЕЛЕВАТОР».....	39
2.1. Загальна характеристика підприємства та результати його господарської діяльності.....	39
2.2. Склад, структура та рух персоналу ТОВ «Поділля Елеватор».....	50
2.3. Аналіз продуктивності праці	58
2.4. Факторний аналіз динаміки продуктивності праці	67
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ НАПРМКІВ ТА ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В ТОВ «ПОДІЛЛЯ ЕЛЕВАТОР».....	72
3.1. Напрямки підвищення продуктивності праці в ТОВ «Поділля Елеватор».....	72
3.2. Економічне обґрунтування заходів щодо підвищення продуктивності праці в ТОВ «Поділля Елеватор».....	75
ВИСНОВКИ.....	81
Список використаних джерел.....	84
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми. Кожна суспільно-економічна формація розвивається доти, поки система її виробничих відносин забезпечує розвиток продуктивних сил, що полягає, насамперед, у зростанні суспільної продуктивності праці. Новий спосіб виробництва перемагає старий тому, що він створює більш високий рівень продуктивності праці. Продуктивність праці виступає одним із головних критеріїв, здатних оцінювати ефективність діяльності на будь-якому рівні економіки та будь-якого суб'єкта господарювання. Зростання цього показника дозволяє збільшувати обсяги виробництва, знижувати собівартість виробленої продукції, покращувати її якість, а також створювати надійні умови для майбутнього розвитку підприємства та покращення соціально-економічного рівня його робітників.

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки відбуваються зміни в усіх сферах економічної діяльності, здійснюється перехід переважно до нових, найбільш продуктивних методів управління. Це по новому ставить проблему організації виробництва, висуває особливі вимоги до процесу поліпшення продуктивності праці.

Підвищення продуктивності праці є найбільш актуальною проблемою в будь-якій суспільно-економічній формації, так як від цього залежить ефективність роботи підприємства і повне задоволення потреб населення. Під підвищенням продуктивності праці розуміється усяка зміна в процесі праці, спрямована на скорочення робочого часу, необхідного для виробництва даної продукції.

Проблема необхідності пришвидшеного збільшення продуктивності праці потребує свого оновлення відповідно до змін, які постійно відбуваються в суспільстві та економіці. У нових умовах стрімкої зміни виробничих відносин в країні категорія «продуктивність праці» вимагає свого глибокого переосмислення й обґрунтування, вироблення адекватних

наукових та практичних підходів до її збільшення.

Висока актуальність і практична значущість проблеми зростання продуктивності праці на вітчизняних промислових підприємствах зумовили необхідність здійснення досліджень щодо виявлення та обґрунтування пріоритетних факторів та умов зростання цього показника, а також надання теоретичних і практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення продуктивності праці.

Теоретичні та методичні питання підвищення продуктивності праці персоналу є предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема – О. П. Гаршину, Б. М. Генкіна, О. В. Киселкіну, А. С. Комарову, Е. В. Кучину, А. Л. Лавруковича, Б. Ю. Сербіновського. Серед українських дослідників істотний внесок у вивчення цієї проблеми належить: П. О. Антонюк, О. А. Грішнова, І. В. Заюков, Б. В. Бесчастна, В. В. Єфремов, А. М. Колот, Л. В. Капінус, О. В. Кіріченко, С. М. Кожем'якіна, Ю. Ф. Кондратюк, Т. О. Костенко, А. О. Ласкавий, Р. Н. Масалаб, О. О. Петрацк та ін.

Мета роботи полягає у визначенні резервів і шляхів підвищення продуктивності праці на підприємствах харчової промисловості.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити низку завдань, а саме:

- розкрити економічну сутність і значення продуктивності праці;
- розглянути існуючі показники та методи вимірювання продуктивності праці;
- визначити чинники, що впливають на рівень продуктивності праці;
- надати загальну характеристику ТОВ «Поділля Елеватор» як суб'єкта підприємницької діяльності, зазначити основні напрямки його діяльності;
- зробити техніко-економічну характеристику господарської діяльності підприємства;

- провести аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами;
- проаналізувати використання робочого часу на підприємстві та продуктивність праці;
- виявити резерви підвищення продуктивності праці;
- розробити конкретні заходи щодо підвищення продуктивності праці на підприємстві ТОВ «Поділля Елеватор».

Об'єктом дослідження є процеси та чинники, що формують рівень продуктивності праці на підприємстві ТОВ «Поділля Елеватор».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти підвищення продуктивності праці на підприємствах галузі АПК.

Методи дослідження. У ході дослідження використана низка загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: наукового абстрагування; системного підходу; методи статистичного аналізу; графічного зображення; факторний аналіз.

Інформаційною основою кваліфікаційної роботи бакалавра є законодавчі та нормативні акти органів державної влади, наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних учених з проблем продуктивності праці, статистична звітність ТОВ «Поділля Елеватор».

Структура і обсяг роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (47 найменувань) та 5 додатків. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 88 сторінок комп'ютерного тексту, містить 25 таблиць та 12 рисунків.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження вирішено важливу наукову задачу виявлення резервів і шляхів зростання продуктивності та ефективності праці на підприємствах з метою створення найбільш ефективних умов діяльності підприємства ТОВ «Поділля Елеватор».

Результати дослідження дозволяють зробити такі висновки теоретичного і науково-практичного напрямків:

1. Під продуктивністю праці розуміється здатність конкретної праці виробляти певну кількість продукції в одиницю часу. Таким чином, визначальними для поняття продуктивності праці є два моменти: по-перше, продуктивність праці можна обчислювати тільки в частині конкретної праці; по-друге, продуктивність праці, як категорія економічної науки, невіддільна від категорії часу: здатність конкретної праці виробляти більшу або меншу кількість продукції, вироблюваної в одиницю часу, або скороченням часу на виробництво одиниці продукції.

2. Основними показниками продуктивності праці є виробіток і трудомісткість. Існують такі основні методи вимірювання продуктивності праці: натуральний метод, при якому обсяг виробітку продукції і показники продуктивності праці обчислюються в натуральних одиницях: тоннах, кубічних метрах, метрах, штуках тощо; трудовий метод, за яким продуктивність праці визначається в годинах. Поряд з виробітком широко використовується показник трудомісткості продукції; вартісний метод, який найбільш повно враховує особливості зміни продуктивності праці і може ефективно використовуватися для її оперативного аналізу.

3. Залежно від ступеня і характеру впливу на рівень продуктивності праці чинники можна об'єднати в три групи: матеріально-технічні, організаційно-економічні та соціально-психологічні. Всі чинники тісно пов'язані і взаємозалежні, і їх треба вивчати комплексно.

4. В результаті ретельно проведеного аналізу виробничої діяльності підприємства ТОВ «Поділля Елеватор» зробимо висновок, що аналіз основних техніко-економічних показників, наведених в таблиці, свідчить про те, що дане підприємство мало достатню низьку ефективність виробництва, бо отримало збиток. Щодо реалізованої продукції, то в 2018 році порівняно з 2015 роком вона збільшилась в 61 798 тис. грн., або на 303,6%. Середньорічна чисельність персоналу з кожним наступним роком зменшується, так у 2018 році порівняно з 2015 роком зменшилась на 30 осіб, або на 31,9 %. Середньорічна вартість основних засобів за період 2015-2018 роки збільшилась в 13 664 тис. грн., або на 31,7%; фондівіддача теж зазнала позитивної тенденції та зросла 0,44 грн., або на 231,6%. Витрати на 1 грн. реалізованої продукції за 2018 рік порівняно з 2015 роком зменшились на 18,3%.

5. У цілому підприємство забезпечено трудовими ресурсами, але відбулися суттєві зміни у структурі персоналу товариства за 2015-2018 роки. Значний склад трудових ресурсів складають працівники віком 30-40 років. Працівники підприємства мають достатньо високий рівень освіти, кожний рік підприємство здійснює підготовку кадрів і підвищує рівень кваліфікації своїх працівників. Аналіз персоналу за стажем роботи на ТОВ «Поділля Елеватор» показує що стаж більшості працівників, які працюють на підприємстві становить 10-20 років. Що стосується коефіцієнта плинності кадрів, то тут можна відзначити, що у 2018 році порівняно з 2017 роком, він зріс на 74,1%. Це виявляє значну динаміку робочої сили, як з прийому, так і з вибуття.

6. Проаналізувавши середньорічний виробіток на одного працівника ТОВ «Поділля Елеватор» за 2015-2018 роки, можна сказати, що на протязі всього аналізованого періоду він зростав. У 2018 році середньорічний виробіток на одного працівника в порівнянні з 2017 роком зріс в 13,3 тис. грн., або на 1,3%. Якщо ж порівняти 2018 рік до 2015 року, то

середньорічний виробіток зріз в 798,3 тис. грн., або на 380,5%.

7. Важливе значення при аналізі продуктивності праці має вивчення даних про середню заробітну плату працівників підприємства та її зміну. Так, у 2018 році порівняно з 2015 роком, середньорічна заробітна плата збільшилась на 10339 грн., щодо 2017 року, то зріст відбувся на 6372 грн., що майже у 2 рази більш. Отже, можна зробити висновок, що рівень оплати праці на підприємстві ТОВ «Поділля Елеватор» знаходиться на належному рівні.

8. Все це надало можливість сформулювати захід щодо підвищення продуктивності праці – це підвищення рівня продуктивності праці за рахунок зростання обсягів виробництва. Аналіз показав, що на підприємстві ТОВ «Поділля Елеватор» присутні вузькі місця, що стримують обсяги виробництва, а саме вузьким місцем на підприємстві є процес сушіння зернопродукції. Тому для збільшення обсягів виробництва була здійснена купівля додаткової зерносушарки.

Отже, за рахунок прийнятого нами заходу – купівлі нової зерносушарки BONFANTI №2, можемо зробити висновки. Придбавши додаткову сушарку ТОВ «Поділля Елеватор» додатково зможе сушити 22 000 тонн зерна в рік, середньорічна чисельність персоналу збільшилась на 3 особи, що в загальній кількості становить – 71 особа. При даному збільшенні обсягу виробництва середньорічний виробіток у натуральному виразі на одного працівника складатиме – 1871,1 тонн, що на 14,7% більше ніж у базисному році. Для купівлі даної зерносушарки необхідні капітальні вкладення у розмірі – 5200 тис. грн., при цьому термін окупності простий складатиме 2,34 роки, а дисконтований – 1,86 років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посібник / О.В. Акіліна, Л.М. Ільч. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Алерта, 2012. – 820с.
2. Андрійчук В. Г. *Економіка аграрних підприємств*: Підручник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: КНЕУ, 2002. 624 с.
3. Антонюк П. Кадровий потенціал підприємства як основа зростання продуктивності праці. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць*. 2018. № 11(263). С. 13–30.
4. 3. Афонін А.С. Основи мотивації праці: навч. посіб. / А.С. Афонін. – К.: Знання, 2006. – 304 с.
5. Баканов М. И. Теория экономического анализа / М. И. Баканов, А. Д Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 416 с.
6. Богиня Д. П. Фактори і резерви підвищення продуктивності праці / Богиня Д. П. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/40/2690.html>
7. Бойчик І. М. Економіка підприємства. Навчальний посібник.- К.: Атіка, 2002-480 с.
8. Волков О.И. Девяткин. О.В. Экономика предприятия (фирмы) / Волков О.И., Девяткин. О.В. – Москва: ИНФРА-М. – 2007. – 601с.
9. Гаршина О. П. Влияние инноваций на рост производительности труда промышленных предприятий. *Вестник СамГУ*. 2011. №87. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-innovatsiy-na-rost-proizvoditelnosti-truda-promyshlennyh-predpriyatiy>
10. Генкин Б.И. Организация, нормирование и оплата труда на промышленных предприятиях: Учебник. 3-е изд. / Генкин Б.И. – М.: Норма. – 2005. – 448 с.
11. Гетьман О. О. Продуктивність праці: поняття і види / Гетьман О. О. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/14051003/ekonomika/produktivinst>
12. Геєць В. М. Економіка України: ключові проблеми і перспективи.

- Економіка і прогнозування*. 2016. № 1. С. 7–22.
13. Дуда С. Т., Винницький А. І. Сучасні підходи до визначення поняття продуктивності праці. *Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України Науковий вісник*. 2005. Вип. 15.5. С. 340–345.
 14. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. Київ: КНЕУ, 2009. 711 с.
 15. Жерносек К. А. Исследование научных подходов к определению понятия «производительность труда». *Актуальные вопросы экономических наук*. 2010. №12-1.
 16. Егупов Ю. А. Экономическая оценка производственной программы предприятия в условиях многономенклатурного производства//Ю. А. Егупов //Економіст. – 2012. - №3. - С. 50-54
 17. Єгупов Ю. А. Аналіз досягнення економічних критеріїв у процесі формування виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. – Спец. вип. Економіка підприємства: теорія і практика: у 2 ч. – Ч. I – К.: КНЕУ, 2010. – С. 280-291.
 18. Єгупов Ю. А. Деякі аспекти аналізу беззбитковості та окупності інвестиційних проектів //Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. Вип. 6 / Одес. держ. екон. ун-т.- Одеса: АТЗТ ІРЕНТТ, 2000. – С. 75-79.
 19. Єгупов Ю. А. Деякі аспекти аналізу беззбитковості та окупності інвестиційних проектів //Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. Вип. 6 / Одес. держ. екон. ун-т.- Одеса: АТЗТ ІРЕНТТ, 2000. – С. 75-79.
 20. Єгупов Ю. А. Сучасні підходи до моделювання оптимальної виробничої програми промислового підприємства// Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 31. – Одеса: ОДЕУ,

2008. – С. 88-94.
21. Завіновська Г. Т. Економіка праці: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2003. 300 с.
 22. Коваленко К. В. Продуктивність і оплата праці: навч.-метод. посіб. Луганськ: Елтон-2, 2012. 91 с.
 23. Костин Л. А. Рост производительности труда – основной фактор развития производства и повышения благосостояния. Москва: Мысль, 1980. 72 с.
 24. Менеджмент продуктивності: Навч. посіб. / Укл. А.О. Ласкавий. Київ: КНЕУ, 2004. 288 с.
 25. Методическая база построения аналитической системы оценки результативности труда: монография / [Квач Я.П., Журлов А.М., Кошелек Г.В., Коваль В.В.] – Одесса: Фенікс, 2013. – 224 с.
 26. Морщенок Т.С. , Продуктивність праці:економічна сутність та фактори її підвищення на підприємстві / Морщенок Т.С., Луц І.Л. // Вісник Запорізького національного університету. – 2014. – № 2 (22). – 63-71 с.
 27. Національна економіка: навч. посіб. / за ред. А. Ф. Мельник та ін. Київ. 2011. 463 с.
 28. Одегов Ю. Г., Руденко Г. Г. Производительность труда в системе управления персоналом. URL: [//http://library omsu.ru/FT/VESTN.ECO/2003/1/046-053.htm](http://library omsu.ru/FT/VESTN.ECO/2003/1/046-053.htm)
 29. Орленко О. М. Виявлення впливу факторів на продуктивність праці за допомогою математико-статистичного моделювання. *Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики*: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 вересня 2018 р. Одеса: Атлант, 2018. С.197–199.
 30. Орленко О. М. Найвпливовіші фактори зростання продуктивності праці вітчизняних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2011. №4. Т. 2. (178). С. 203–207.

31. Осипов В.И. Экономика предприятия: Ученик / Осипов В.И. – О.: Маяк, 79 2005. – 720 с.
32. Пасека А. Продуктивність праці на сучасному етапі: методика вимірювання та комплексна оцінка. *Україна: аспекти праці*. 2009. № 5. С. 45–50.
33. Петров А. Ю. Экономический анализ производительности труда : Учеб. пособие. Москва: Экономист, 2003. 128с.
34. Поляк М. М., Заєць К. Д. Фактори зростання продуктивності праці. [URL:http://www.rusnauka.com/9_KPSN_2011/Economics/5_8_4173.doc.htm](http://www.rusnauka.com/9_KPSN_2011/Economics/5_8_4173.doc.htm)
35. Притула Л.А. Продуктивність праці і методи її підвищення на промислових підприємствах дисс... кан. ек. наук: 08.00.04 / Клас. прив. ун-т. Запоріжжя. 2017. 222 с.
36. Рентабельность выращивания подсолнечника. URL: <https://latifundist.com/blog/read/2047-rentabelnost-vyrashchivaniya-podsolnechnika>
37. Рофе А. И., Жуков А. Л. Теоретические основы экономики и социологии труда: Учебник для студентов вузов. Москва: Издательство М.ИК, 1999. 336с.
38. Сопенюк О. М. Підвищення продуктивності праці промислових підприємств як результат інноваційного розвитку. *Розвиток національної промисловості у сучасному контексті: пріоритети, проблеми, регулювання*: тези доп. і повідом. Міжнар. наук.-практ. конф., 19-20 жовтня 2009 р. Донецьк, 2009. Т.1. С. 290–291.
39. Сопенюк О. М. Сучасний стан факторів підвищення продуктивності праці у промисловості України. *Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Науки: економіка, політологія, історія*. 2006. № 7 (27). С. 74–82.
40. Холодницька А.В. Заробітна плата в системі мотивації персоналу та

- напрями її реформування в Чернігівській області | Холодницька А.В., Сокол К. В. // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2013. – № 1(64). – С. 31-37.
41. Хромов П.А. Производительность труда (теория, методология, динамика). / П.А. Хромов. – М.: Наука, 2013. – 239 с.
 42. Шваб Л. І. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. ВНЗ / Шваб Л. І. – [2-ге вид.]. – К.: Каравела, 2005. – 568 с.
 43. Ядгаров Я.С. История экономических учений / Ядгаров Я.С. – М.: Инфра-М. – 2009. – 320 с.
 44. Янковий Р.В. Шляхи підвищення продуктивності та результативності праці на підприємстві / Янковий Р.В., Харченко Т.С. // ЕКОНОМІКА: реалії часу. – 2015. – № 1(6). – С.23-26.
 45. Янковой А. Г. Индексные модели факторного экономического анализа / А. Г. Янковой. – Матер. 5-ої Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні технології управління підприємством та можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2010. – С. 272–277.
 46. Янковой А. Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием / А. Г. Янковой. – Одесса: ОНЭУ, 2014. – 250 с.
 47. Яценко В. М. Інвестування у людський капітал в умовах трансформаційної економіки: регіональний аспект / В.М. Яценко, О.П. Кошулько // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 48 – 54.